

Передплата

на «РУСЛАНА» вносять:

в Австрії:

за цілий рік . . . 20 кор.
на пів року . . . 10 кор.
на чверть року . . . 5 кор.
на місяць . . . 1.70 кор.

За границею:

за цілий рік: зі щоденною
виплатою 7 доларів, або 12
рублів; з виплатою двічі
в тижні 5½ доларя, або 10
рублів; з виплатою що субо-
ти 4½ доларя, або 9 рублів.
Поодиноким число по 10 сот.

РУСЛАН

«Вирвеш ми очи і душу ма вирвеш: а не возьмеш милости і віри не возьмеш,
бо руске ми серце і віра руска.» — З Русланових псалмів М. Шашкевича.

Входить у Львові що дня
крім неділі і руских свят
о 5½ год. пополудні.

Редакція, адміністрація і
експедиція «Руслана» при ул.
Оссолінських ч. II. (партер)
(фронт від ул. Тихої). Експе-
диція місцева в Агенції
Соколовського в насажі Гаве-
мана.

Рукописи звертає ся лише
напередні застережені.—

Рекламації неопечатані в
вільні від порта. — Оголо-
шеня звичайні приймають
ся по ціні 20 с. від стріч-
ки, а в «Надісламі» 40 с.
від стрічки. Подяки і при-
ватні донесеня по 30 сот.
від стрічки.

Столітній ювілей.

За два роки від дня 6-го листопада, себ то 6-го листопада 1911 р. припадає пам'ятний для всієї України-Руси день, столітє уродин Маркіяна Шашкевича. Сей столітній ювілей повинна вся Україна-Русь не тільки відсвяткувати як велике всенародне свято, але також зазначити се столітє якимись пам'ятними і тривкими ділами. Сей столітній ювілей повинен бути не тільки святом Галицької Русі, але всенародним святом усього українсько-русского народу. Маркіян Шашкевич не тільки пробудив Галицьку Русь до нового життя духовного з глибокого вікового сну, не тільки став творцем руского письменства на народній основі, але він перший зробив почин до культурних взаємин з Україною, перший в Галичині розбудив свідомість одноцілості мови письменства і бувальщини всего українсько-русского народу, положив в Галичині підвалини до культурної єдності і одноцілості України-Русі, на яких она мимо всяких перелон і тут у нас і там за кордоном розвиває ся що аз красше.

Передовсім отже в часі сего столітнього ювілею наше духовенство, з посеред котрого вишов Маркіян Шашкевич, повинно по всім краю відаравити поминальні богослуженя і при сій нагоді в проповідях поучити і освідомити нарід про значінє сего свята і про незабутні заслуги покійника. По всіх головних містах

годилоб ся устроїти деклямаційно-музикальні вечериці в пам'ят Маркіяна, а по всіх читальнях відчити, деклямації і співи. У Львові належалоб святкованє уладити на ширші розміри і з більшою величавостю, не тільки з концертом, але й Академією і зїздом представників усяких товариств з усеї України-Русі і торжественним походом всяких депутатів з міста на личаківське кладовище на могилу поета і єго жінки та сина Володимира, ладом сего походу, коли переносено моці Маркіянові з Новосіок ліських на личаківське кладовище. Колиб н. пр. на той час можна уладити положєне угольного каменя під будову укр. руского народного театру у Львові на площі в улиці Сикстускій і Льва Савіги, тоді вихідною точкою народного походу моглаб бути ся площа, звідки похід міг би дивгнути ся на площу св. Юра а звідтам улицями Міцкевича, Кароля Людвика, плошею Маріецкою, Галицькою і Бернардинською та Пекарскою улицею на Личаківське кладовище. На се торжество повинні би прибути відпоручники укр. руских товариств з Галичини, Буковини й України і тим зазначити ту звязь і одноцілєсть нашого народу. Дохід з музич.-декл. вечериць і всяких обходів належалоб би призначити на збільшенє стипендійного фонду, збираного товариством „Просвіта“ у Львові і така стипендія, призначена для укр.-русских письменників була би одною такою тривкою пам'яткою для увіковічєння заслуг незабутнього Маркіяна.

Ювілейний рік Маркіяна Шашкевича

повинен бути також понукою до поширеня і поглибленя просвітної діяльності по всій Україні-Русі, до народного освідомленя широких верств нашої суспільности. Отже по селах і містах, там де ще нема, належалоб би позакладати читальні імени Марк. Шашкевича, а де найшлиб ся на се фонди, також приватні рускі школи. Були би се також тривкі пам'ятники, огнища народної свідомости і просвіти, під яку незабутній Маркіян положив своїми змаганям, своїми писаням перші підвалини на Галицькій Русі.

Окрім того годилоб ся задалегідь столітнього ювілею подумати про виданє письменської спадщини Маркіяна, годилоб ся подумати вже тепер про ювілейне, повне і критичне виданє всіх писань Маркіяна Шашкевича і всего того, що до него і єго діяльності відноситься. Маємо вправді таке перше збірне виданє єго творів в Рускій Бібліотеці Ігн. Онискевича а, споруджене д-ром Волод. Коцовским, маємо відтак друге таке збірне виданє в Рускім письменстві Ю. Романчука. Одначе ані одно, ані друге виданє не можна вважати повним. Взірцем такого виданя повинно би послужити н. пр. виданє з нагоди ювілею Фр. Шіллєра. Мало би оно містити не тільки всі поетичні і прозові, оригінальні і перекладні твори Маркіяна, але також єго перепіску, крім того, бодай важніші статі, які відносять ся до Маркіяна і єго доби, єго житєпись і оцінку єго діяльності, написану на основі найновіших дослідів і повну

До питання про скількість присяжних грамот в князів литовско-русских.

Написав

Др. Богдан Барвінський.

Кілько було присяжних грамот, даних в князями литовско-русскими короні Польській почавши з 1386 р., сего навіть в приближеню не можна означити. Реєстр дотепер звісних присяжних грамот дав проф. Грушевський¹⁾, який підносить притім, що „на повність нашої колекції грамот ми ніяк не можемо поклати ся“, що „в дійсности присяжних грамот князів мусліо бути більше“ і що „дальші архивні студії можуть привести ще не одну“. Н. пр. в пізнійших грамотах маємо згадки о кількох таких присяжних грамотах, яких нині не маємо (Витовта, Скиргайла, Жигимонта Кейстутовича²⁾).

З присяжних грамот вчислених проф. Грушевским 16 походить з кінця XIV. ст., 5 з початку XV. ст.: з того знов 18 маємо в оригіналах, а 3 в пізнійших копіях. Зі своєї сторони зауважу одначе, що реєстр проф. Грушевського не обіймає навіть всіх печатно оголошених присяжних грамот. І так н. пр. не втягнуено до сего реєстру присяжної грамоти луцького князя Федора Любартовича 22/V 1386 р., хоч яко о такій згадав проф. Грушевський про неї в иншій місці³⁾. Она виставлена в Сандомирі в латинським язвці⁴⁾ і після дати повинна між присяжними грамотами стояти на першій місці. Не втягнуено рівнож присяжної грамоти смоленського князя Юрія Святославича для Ягайла і Скиргайла (Вильно 16/IX. 1386, руска грамота⁵⁾), присяжної грамоти луцького намісника князя

Федора Даниловича Острозкого і єго брата Михайла для Ягайла (руска грамота без дати⁶⁾), хоч про єю останню згадає проф. Грушевський в иншій місці⁷⁾. Дальше не втягнув проф. Грушевський грамоти, якою князь Федор Данилович, Семен Иванович, Олександр Четвертинський, Иван Несвижский і ин. ручать за князя Олехна Дмитровича (Луцк 10/X. 1388., руска грамота⁸⁾), грамоти, якою князь рязанський Олег Иванович ручить за свого зятя князя Дмитра Корибута (Переяслав 14/XI. 1394, руска грамота⁹⁾), хоч втягнув подібну грамоту, якою князі і бояри ручать за тогож князя.

Присяжна грамота князя Володимира київського 12/VII. 1488., про котрої оригінал каже проф. Грушевський, що „невістно де він“ (переховує ся в Архиві кн. Чорториских в Кракові ч. інв. дипл. 478¹⁰⁾). Рівнож в тім архиві находить ся оригінал печатаної в „Archiv-i Sanguszk-iv“ присяжної грамоти князя Дмитра Корибута з 18/V. 1388., а не в петерб. Публ. бібл., як хибно подав проф. Грушевський. Справедливо звертає проф. Грушевський увагу на те, що присяжні грамоти Витовта і Анни з 1392 р. повинні мати дати 4/VIII. а не 5/VIII., як подають видавці, позаяк день св. Домініка випадає 4/VIII. а не 5/VIII¹¹⁾). Зверну одначе увагу, що грамота Антони Витовтової для Ягайла напечатана в Codex ep. Vit., а єї грамота для Ядвіги в Cod. ep. saec. XV., а не противно, як хибно подав проф. Грушевський. Мабуть помилкою дав проф. Грушевський присяжній грамоті Анни для Ядвіги 1388. р., хоч в дійсности походить она з 1392 р. Додам, що доси звісна она була лише з копії Нарушевича, а міжтим єї пергаментовий оригінал находить ся в Арх. кн. Чарт. ч. інв. дипл. 234. Сю грамоту печатаю з оригіналу в додатку. Присяжна грамота князя Семена друцького з

11/V. 1401. звісна доси лише в копії Нарушевича, але єї оригінал повинен бути в Архиві кн. Радивилів в Несвижі, бо на єго копії в Арх. кн. Чарт. (рукопись ч. 237., ст. 114) читаємо: „Ex. orig. Arch. Niesvies“.

Дехто з істориків опирає ся на інвентарах коронного архиву, зладжених Кромером і Варшевіцким, через що повстали великі непорозуміння що до числа присяжних грамот деяких князів литовско-русских. Сю справу порушив недавно проф. Грушевський (ст. 467.). „Найбільше трудности задля питання про скількість присяжних грамот князя Володимира київського. Повстала іменно загальна гадка про три присяжні грамоти сего князя: з 1386 або 1387, 1388 і 1389 р. Доси звісна лише одна грамота сего князя з 1388 р. Проф. Грушевський припускає, що могла бути ще одна грамота Володимира з 1389 р., про яку на основі Кромера згадає Стадніцкий, але додає, що не видячи Кромерової описи, сього не можна рішити на певно. Притім зі слів Даниловича¹²⁾ вносить проф. Грушевський, що звістки про грамоти з р. 1386, 1387 і 1388 зводять ся властиво до одної грамоти. Мавши можливість заглянути до оригінального інвентара Кромера (Арх. кн. Чорт. рукоп. ч. 1107), я найшов там згадку лише про дві присяжні грамоти князя Володимира. Під р. (ст. 214) занотоване вже: Homagium Wladimiri Ducis Kijoviensis Regi et Regno під р. 1389 (ibid.) читаємо: „Dux Włodzimierz Kijowski promittit homagium Regi Poloniae“. Нема там одначе згадки про звісну грамоту з 1388 р., отже й на основі інвентара Кромера сєї справи рішити не можна, а іменно, чи крім грамоти з 1388 р. естували ще грамоти з 1387 і 1389 р. Можна хіба здогадувати ся, що або грамота з 1387., або з 1389 р. у Кромера, є тою звісною нам гра

бібліографію його творів. Все те повинно бути зроблене критично, з науковою точністю і строгістю. Маємо багато до того підготованих робіт, однак вони мають навіть значні хиби, як н. пр. видане перекладу Королеворської рукописи М. Шашкевича з примітками п. Тершаківця в Записках Наук. Товариства ім. Шевченка, а на ті хиби позволю собі звернути бачність в найближшій часі. До такого видання ювілейного повинно би Наук. Товариство ім. Шевченка зложити окремих комітет в філологічній секції, а передовсім покликати до него д-ра Вол. Коцовського, котрий займався дослідями і виданням творів Маркіяна і показав потрібне до того наукове приготування.

Ювілейне видання треба би украсити також відповідними ілюстраціями, а розвиток фотографічної штуки може стати тут у великій пригоді. На превеликий жаль не маємо портретів ані вітця і матери поета, ані його самого (сфабрикований з фотографії сина Володимира портрет Маркіяна не надає ся зовсім до такого критичного видання), маємо лише фотографію сина Володимира. Але належало б подати в вид Піддуби, де Маркіян провів свої дитячі літа і з котрим вяжуть ся його поетичні спомини, далше вид Бережанської гімназії, котрої він був учеником і давньої фасади духовної семінарії у Львові, в котрій він вчив ся богословських наук і оснував перше огнище народних відродін нашого письменства. Крім того треба би подати в вид кладовища в Новосілках ліських, на котрім М. Шашкевич довго спочивав, а відтак всі ті знімки з перенесення мощей Маркіяна Шашкевича і похоронного походу, а на останку вид теперішньої могили, в котрій спочиває Марк. Шашкевич, його жена і син поет Володимир. Всі ті ілюстрації належало би вже заздалегідь приготувати і поробити для них потрібні фотографічні знімки. Очевидно треба також подати в ювілейнім виданню знімки автографів (деякі були вже навіть подавані в „Зорі“). Можна би подати на останку і музичні композиції написані до слів Марк. Шашкевича (н. пр. Веснівка і т. д.).

Крім ювілейного, повного критичного видання письменської спадщини Маркіяна Шашкевича, котрим певно заняло ся Намотою з 1388 р., недокладно вписаною до інвентара. В тім випадку крім сей грамоти могла була отже естувати ще одна грамота з 1387 або 1389 р.

(Конець буде).

укове Товариство ім. Шевченка, повинно би товариство „Просвіта“ видати популярну книжочку про покійника для ширших народних верств, а така книжочка могла би послужити для відчитів і вечерниць устроюваних в пам'ять Маркіяна в ювілейнім році по читальнях. Вправді „Просвіта“ видала свого часу житепись М. Шашкевича д-ра Ол. Огоновського і З. Маркіянової спадщини Н. Чапельського і Ол. Барвіньського, однак книжочки сї вже певно вичерпані а тепер нові досліди достарчили багато нових, незаних перед тим даних.

Отсі гадки піддаю вже тепер під зрілу розвагу всеї нашої суспільности, наших народних товариств, а особливо Наукового Товариства ім. Шевченка і товариства „Просвіта“ у Львові, як і наших родимців на Буковині і Україні в тій надії, що й они в „Раді“ і в „Буквіні“ висловлять свої думки про сей ювілей столітний, котрий повинен бути великим, всенародним українсько-руським святком. Коли після літнього відпочинку поверне наша інтелігенція до мійських огнищ народного життя, треба би вже тепер подумати в дотичних товариствах про утворення відповідних комітетів, котрі мали би заняті ся приготуванням ювілейного обходу, ювілейного критичного видання письменської спадщини і всего, що до него потрібне, виданням популярної книжочки просвітної і т. д. Такі приготування треба поробити заздалегідь, щоби все було зроблене як слід, щоби обхід сего памятного столітнього ювілею відбув ся достойно і виявив перед усім світом наш культурний розвиток і поступ.

В Микуличині 12. серпня 1909.

Олександр Барвіньский.

Змаганя до утвореня нового угорского міністерства.

(S) Давним звичаєм кождочасний угорский міністер-президент являє ся підчас літнього відпочинку монарха в Ішлю на цісарськ дворі, щоби предложити звіт політичних відносин, обговорити наміри кабінету що до осінньої соймової сесії і довести різні чергові справи до полагоди. Намірений сим разом приїзд міністра-президента д-ра Векерле буде мати тим більше значіне від усіх попередних, що сим разом мають бути підготовлені рішення що до коначного привернення правильного політичного положеня в Угорщині. Наколи поведе ся довести щасливо до таких корисних рішень, тоді можна би в осени перевести в соїмі всі державні коначности, колиж се не поведе ся, то може із сего витворити ся найбільший розлад і заколот.

Коначним услівем уздоровлення політичних відносин в Угорщині вважають в тамошних кругах ще й ині утвореня одноцілої більшости правительственной в соїмі, котра би із своєї правительственной програми усунула все те, що на основі досвїду з останних років доводило би до спору з Короною і викликавало би небезпечні почини. Такої більшости тепер там нема. Конституційне стороництво (ліберали) і людовці не представляють більшости, а независимці, котрі становлять більшість, мають таку програму котра неминучо веде все до нових спорів, хоч би члени сего стороництва мали найліпшу волю. Але й та більшість независимців є вельми сумніва і ледво дасть ся она тривко удержати а вже в палаті вельмож більшість независимців є вельми незначна. Серед таких обставин насуває ся питанє, як можна би витворити дійсну більшість соймову з можливою правительственною програмою.

На погляд членів теперішнього угорского кабінету зовсім неможливо утворити соймову більшість зпоза теперішньої коаліції. Є вправді такі змаганя і они виходять часті також в Угорщині, щоби Корона утворила кабінет зпоза коаліції, розв'язала соїм і намагала ся відтак утворити на основі нових виборів правительственну більшість соймову. Однак міродатні чинники вельми сумнівають ся, чи ся дорога довела би

до бажаної мети. В правительственных кругах уважають знов плян д-ра Люкача, щоби з теперішнього стороництва независимців витворити одноцілу правительственну більшість, наможливим. Вже задля того, бо се довело би до розлому независимців і до розбитя теперішньої вже непевної більшости.

По думці членів теперішнього кабінету нема иншого виходу, як давнійше вже ними вказуваний, себ то, щоби правительственну одноцілу більшість утворити з конституційного стороництва, з людовців і з уміркованих независимців, котрі тепер за згодою Кошута зорганізували ся під проводом г-р. Аппонього.

Хоч виконанє сего наміру зустрінулоб ся з певними перепонами, однак не є оно безвиглядне. Буча, викликана на останнім засіданю соймовім проти президента Юста, стає певним доказом, що серед теперішньої коаліції більшість не стоїть за ним. А дося не зроблено почину до злуки згаданих в горі стороництва, то причини сего треба глядіти в тій обставині, що як раз умірковані живла теперішнього сойму згоджували ся на таку полагоду з тим услівем, щоби рівночасно переведено угоду між Угорщиною а Короною у військових справах. Однак Корона не згоджувала ся а імовірно також і в будучині не згодить ся в теперішнім положеню на се домаганє.

Тепер в Угорщині освоюють ся що раз більше з гадкою, що треба коначно довести до злуки згаданих стороництва, скілько можна, навіть без військової угоди. Сей погляд проявив ся в перше підчас намагань д-ра Люкача до розв'язки пересилєня і обняв тепер уже ширші круги. Але по тих державниках, котрі намагали ся довести до такої злуки на основі військових уступок, не можна сподівати ся, щоби они змінили своє дотеперішнє становище тимбільше, що й тепер они вважають небезпечною для Корони і для краю вилученє військових уступок з програми. Задлятого вельми се імовірно, що до розв'язки пересилєня будуть покликані инші мужі.

Передовсім сам міністер-президент д-р Векерле заявляє нераз в крузі своїх приятелів, що він не думає довше держати державної керми в своїх руках і не обійме керми нового кабінету. В новорічній промові за згодою міродатних чинників заповів він злуку згаданих стороництва на основі військових уступок і вважає себе звязаним сею заявою. Крім того д-р Векерле вважає великою саможертвою дальше кермованє державними справами в Угорщині, бо він не був ніколи прихильником половичного поступованя. Він не вважає дуже себе відповідним на становище керманича нового міністерства. Колиб Корона згодила ся на его погляди, то він предложив би г-р. Андрашого на свого наслідника, бо сей менше зобовязаний що до військових уступок і не висловив прилюдно в сій справі свого становища. Але сам г-р. Андраші думає, що він загато заангажований що до військових уступок і тому не міг би стати на чолі нового міністерства без військової угоди а Короною, отже імовірно і він не підняв би ся утвореня нового кабінету.

Задля того утворенє нового кабінету губить ся в самих здогадах. Колиб злука стороництва могла послїдувати, тоді до керми правительства був би покликаний муж, котрий в останних часах не грав одвічальної політичної ролі н. пр. Кольман Сель, а що сей імовірно не має охоти, отже можливо г-р. Іван Зічі (повірник архієпа Франца Фердинанда). Говорять також про г-р. Аппонього. Нове міністерство було би переходове, мало би підготувати виборчу реформу і перевести нові вибори.

Підчас побуту д-ра Векерлього в Ішлю будуть неперечно обговорені також і сї справи, але годі вже тепер сподівати ся якогось рішення, бо до початків вересня не буде Кошут в Пешті, отже до того часу навіть посеред теперішнього угорского правительства не западуть навіть внутрішні постанови, а так само перед цоворотом монарха з маневрів не послїдує рішення Корони в справі розв'язки угорского пересилєня.

¹⁾ Грушевський. История України-Руси. IV. 2. вид. Київ-Львів 1906, ст. 466—8.

²⁾ ibid. ст. 134 нот. 2. і ст. 467.

³⁾ ibid. ст. 471.

⁴⁾ Archiwum Sanguszków I, ч. 3. з оригівалу в Архиві кн. Чарторийських.

⁵⁾ ibid. ч. 5. з ориг. в Арх. кн. Чарт.

⁶⁾ ibid. ч. 7. з ориг. в Арх. кн. Чарт.

⁷⁾ Грушевський. История України-Руси IV., ст. 472.

⁸⁾ Arch. Lang I. ч. 11. з ориг. в Арх. кн. Чарт. Подібна грамота з копії Нарушевича в Codex epist.-s. a. e. s. XV. I., 1. ч. 11. мабуть з хибною датою 12/X. 1387.

⁹⁾ ibid. ч. 17. з ориг. в Арх. кн. Чарт.

¹⁰⁾ Печатаний в Turgeney-Supplementum ad hist. Russiae monum. ч. 211., ст. 208. Додам, що в оригівалі, який був перехований якийсь час в архіві Сєнявських, звідки зробив з него копію для Тургенєва Мацєйовский, є «eisdem domino Wladislaw regi et domine Hedvige eius consorti», а не «eidem...» як у Турб.

¹¹⁾ Хибно день св. Домініка 5/VIII, подав Grotefend-Handbuch d. hist. Chronologia, Hannover 1872., ст. 107 і за ним пішли згадані видавці. В моїм примірнику Grotefend-а хтось зробив поправку на 4/VIII. подібно, як се зауважив проф. Грушевський.

¹²⁾ Daniłowicz: Skarbiec diplomatów I. ч. 536.

Політичний огляд.

Заграниця.

Спеціальний дописувач часопису „New York Herald“ старає ся дійти причин найновіших заворушень в Барцельоні. В сїм місті єствають слїдуючі політичні групи: монархістичні Альфонсисти, одні о консервативнім, другі о ліберальнім напрямі, монархістичні Карлісти, умірковані републиканці (теоретики), звичайні републиканці (пересїчні Каталюнци) і анархісти. Причиною невдоволення були: закон о плавбі морській, який приносить шкоду барцельонській пристани через велике ціло, наложене на заграничні кораблі, віддане будови флоту англійській фірмі та конкуренція, яку витворюють монаші чини для ремесла і промислу.

Першу з тих причин належить по думці згаданого дописувача почислити яко винуватильства. Що до другого, то Каталюнци не мають слухности, позаяк їх варстати не є в силі взяти ся до виконання кораблів для воєнної флоту. Протест проти мароканської війни має тут лиш другорядне значіне. Властивою причиною невдоволення є згадані чини. Невдоволене з них є так велике, що анархісти взяли ся відразу до буреня монастирів, а брали в тїм участь також звичайні републиканці, а умірковані републиканці та ліберальні монархісти не рушили навіть рукою, щоби сему запобічи, хоч могли се вчинити дуже легко. Се невдоволене впісла в народні маси довголітня агітація, а наконечну точку осягнуло оно з хвилию, коли в Каталюнї поселили ся французські монаші чини.

Щоби могли удержати ся, мусїли сї чини виступити яко конкуренти каталюнських промисловців. А що вже й без сего запанувала економічна криза наслідком американської в обсягу каталюнського промислу, так, що много ткацких робітень мусїло застановити працю, то агітаторам прийшло ся легко доказувати, що сї чини відбирають через те народови заробіток. А що впрочім зовсім антиклерикально не настроєні умірковані републиканські елементи не охоронили зненавиджених конкурентів, тож властиві вороги релігії і анархісти могли сміло взяти ся до огидного діла буреня церков, при чім діяли ся нечужані злочини при прихильній нейтральности інших верств, з виїмкою Карлістів і консервативів, які одначе становлять в місті меншість. Коли хтось напише коли небудь безсторонну історію сих заворушень, буде мусїв ствердити, що анархо-соціалісти мали свою ненависть до релігії перевести в діло тому, що дальше на право стоячі елементи не були вдоволені під економічним зглядом і добачували в буреню монастирів нищене конкурента. Анархо-соціалісти не робили ріжниць між промисловими, добродійними та науковими монастирами, лише нищили все без розбору.

Годить ся піднести, що радикальна печать вже перед заворушеннями остро атакувала монастирі по причині ограничення праці в деяких фабриках. Отже мірило невдоволення єстувало аж надто виразно. Консервативний кабінет Мавра вже від довшого часу займає ся справою ограничення осідання промислових чинів і їх оподаткуванням.

Турецка рада міністрів займає ся тепер відповіддю Греції на свою ноту. Переважна часть голосів освідчає ся за тим, що відповідь Раліса вдоволяюча і що війна виключена. Вправді велика воєнна партія не так легко заверне зі своєї дороги і очевидно не добровільно. Позірно причиною сєї зміни в воєннім настрою Туреччини є крок опікуєщих держав. Властиво одначе вплинули на се дві неінтересовані в тій справі держави, Австро-Угорщина і Німеччина. Тож загранична печать в признанем підносить заслугу Австро-Угорщини, яка на просьбу Греції виступила в сї обороні яко сторони покривдженої, підчас коли Англія старала ся звалити вину по рівній часті і на Туреччину і на Грецію.

Хросимо вігхобити перегплату.

НОВИНИ.

— **Календар.** В неділю: руско-кат.: Стефаза; римо-кат.: Вознесєне Пр. Бог. — В понеділок: руско-кат.: Ізаакія дальм.; римо-кат.: Роха. Ві второк: руско-кат.: Отрок в Ефез.; римо-кат.: Ліберата.

— **Як у нас воюють з протизником?** Недавно вийшла відбятка з „Нива“ п. з. „Історія будови церкви в Бережанах“. Написав сї др. О. Маковей на основі сировозданя львівської надпрокуратурї для міністра справедливости. Здасть ся, красшого і вірїйшого жерела і повїйших чисел не міг ніхто подати, як подав др. М., виказуючи на такій певній основі всю несумлінність протизників о. Т. Кордуби і своїх. Коли посол Брайтер ставив у радї державній інтерпеляцію в сиравї згаданой будови, він і сам не бажав собі більше, як слїдства і відповіди на сю інтерпеляцію. Міністер не відповів, бо через замкненє сесії парламенту (тепер уже друге з черги) всі інтерпеляції втратили своє значіне. Колиж тепер др. М. подав прилюдно сю відповідь, удокументовану і актами і автентичними числами, обрушили ся на него всі, хто лише мав які особисті рахунки з ним або з о. Т. Кордубою. Особливо др. Андрей Чайковский нашкравав в „Дїлі“ відповідь, яка лише о тїм свідчить, що єго дуже тяжко заболїло здемаскованє в брошурі д-ра Маковєя. Ми прочитали уважно і брошуру і відповідь Чайковского і бачимо, що др. Чайковский не заперечив автентичности чисел, поданих у брошурі д-ра М.; не заперечив, що писав доноси на о. К. до Ексії Митрополита; не заперечив, що голосував на Поляка і т. д. — натомість признав ся подалеки до авторства інтерпеляції і виразно до дошсий в „Дїлі“, хоч се вершок цинїзму, признавати ся до таких нечужаних клевет і величати ся ними, як героїством. Одно лише вдало ся дрови Чайковському, а то дати доказ, що він справді небезпечний противник, бо стілько вилляти злости і їди на противників, скілько він тепер вилляв, певно ніхто не потрафить. Від простої, коршемої лайки єго відповідь справді аж кишать. І не подумав при тїм др. Ч., що хто захоче знати правду, той порівнає брошуру д-ра М. з єго відповіддю і побачить, як на долони, всю огиду такої відповіді. „Дїло“ подало своєму дописувачеві в анонсах місце на таку шкрабанину, не приймаючи за неї відповіді. Але чи се в оголошенях друковано, чи не в оголошенях, се дуже характеристично, кому подає „Дїло“ мідницю, щоби вмив ся. Крук круковї ока не виколе, се давно відомо.

— **До відома виставців на першій хлїборобській виставі в Стрию.** Виставовий комітет повідомляє отсею дорогою зголосивших ся виставців, що зголошені на виставу предмети, які не підлягають зіпсутю, належить надіслати найдальше до 6. вересня, а предмети, які підлягають скорому зіпсутю (огородинна і садовина) належить вислати так, щоб до Стрия надїйшли дня 16. вересня а живий інвентар (як кури, качки, індки, голуби, гуси і крилики) належить так вислати, щоб надїйшов до Стрия дня 17. вересня рано. — Кождий виставець має оплатити посылку з гори. Вислати належить на таку адресу: Краєвий Союз господарску-молочарский в Стрию.

— **Памонництво до Почасва.** Госп. Носевич — як доносить „Галїчанїн“ — уряджує знова „прогулку“ до Почасва і Києва, яка вїздить з Бродів дня 23. с. м. о 8 40 рано. Видко, що госп. Носевич найшов і тепер темних мужиків, яких потрафив взяти на даровий харч з корита в Почасві і на безплатну велїзницю, обїцяючи їм „отпушенїє“ їх кацапських грїхів.

— **З Яємча пишуть нам:** Минувшой середи склала ся тут пригода, що викликала ширє свідчує у всіх, хто знає проф. д-ра Остєпа Макарушку. На балконї у вїллі „Ясній“ при направці дверей він спер ся на поручє і разом з ним упав з висоти п'ятьох метрів на тверду землю. Притїм звихнув собі небезпечно праву руку і стовк тяжко лїву руку, у котрій мабуть кістка трїсла. Омлїлого занесли товариші професори Левицкі, до мешканя та прикликали лікарів. На щастє був на той час в Яремчу оператор др. Ленко і той помїг хорому. Є повна надїя, що др. Макарушка перебуде се потовченє без більшої шкоди для свого здоров'я. Таких упадків з балконів було в Яремчу вже кілька і се лише свідчить, які драгтивї ті всі вїллі, де за мешканя кажуть собі солєно платити. Вїлля „Ясна“ вибудована тому лише чотири роки — і вже балкон на нїй був перегнилий.

— **Чи будуть маневри?** Часописи донесли з війскових кругів, що ходить чутка про відкликанє сєгорїчних маневрів у східній Галїчинї з причини пошести тифу і шарклатини. По інформаціям в тій справі в протомедикатї доносять часописи, що стан згаданих пошестей не є такий страшний, щоби аж відкликувано маневри.

— **Обманьства при регуляції Прута.** Оводї арештовано в Чернівцях Лейбу Шпіннера, одного з підприємців регуляції Прута на Буковині. Арештовано єго тому, що вже стверджено обманьства при регуляції Прута, а Шпіннер мїг був вилляти на свідків в тій сираві. Судова комісія, зложена зі слїдчого судї Премінгера, інженерів Гольдфрухта, Штрїкера і Штайна, оглянула цілу роботу при регуляції Прута від Неполоківців до Острівця на Буковині і найшла неїмовірні обманьства. Приміром замість фашиня з лози уживано фашиня з трощі. Шкоди виносять сотки тисяч. Обманьств з давних лїт годї буде провїрти, але се, що діяло ся в останних місяцях, показує наглядно, як інтелїгентні люди на спілку з жидівськими халатниками ошукували державний скарб і робили на шкоду населєня.

— **Дністер висихає.** Не знаємо, як з Двїстром в Галїчинї, чи багато в нїм води, чи висихає, затє російські часописи доносять, що Двїстер від границь Галїчини по своє уїсте до Чорного моря висихає. Через посуху і нечувану спеку, що доходить до 42°(!), вода в Двїстрі так зменшила ся, що пароходи перестали на нїм ходити на цілій лїнії з виїмком від Тирасполя до Акерману. Властителї пароходів мають через те великі втрати.

— **Огонь.** В Пониковицї малїй, брїдского повіта, вибух дня 9. с. м. о півночи великий огонь і звичив одну із найбільших загород в селї, власність господаря Івана Новорєля. Згорїли два дома, стодоли, стайні і інші будинки господарські. Завдяки місцевїй сторожі пожарній в силї 22 людей під проводом Василя Корчиньского, огонь не розширив ся дальше. При гашєнню огню найбільше відзначили ся Франц Адамович, Василь Степнорипин і Іван Макар. Доми і будинки були обезпечені, а шкода виносить 5.000 К.

Оповідки.

— **Дирекція приватної жєньської семінарїи учительської з руским язиком викладовим у Львові** (ул. Мохнацкого ч. 12. I. пов.), подає до відома: Вписи учениць на рік 1909/10 відбудуть ся в днях 1., 2. і 3. вересня в годинах від 9—12 ранє і від 4—6 по полуд. До вписів можна зголосувати ся в Дирекції устно або письменно, при чім треба: 1) зложити 4 К вписового; 2) виповнити точно дві вписові карти, а хто вперше записує ся, має також предложити: а) метрику уродженя; б) свідочтво шкільне послїдного шкороку; в) свідочтво здоров'я виставленє правительственным лікарем, на урядовім бланкетї; г) декларацію родичів, зглядно опікуєщих, що оплату шкільну платити будуть правильно що місяця з гори. Услївм прийнятє до I. клася побїч вимаганого підготовленє є також укїнчений з початком вересня 15 рік житя. Вступний іспит до I. клася обнимає отсї предмети: релігїю, руский язик, німецкий язик, географію й історію, фізику, рахунки і геометрію. З язиків, руского, польского, німецкого і з рахунків відбуває ся іспит устний і письменний, з прочих предметів тїлько устний. Вимоги з поодиноких предметів є отсї: 1) з науки релігії: материял з підручника Християвської католицкої катехизм для шкїл народних, з учебника І. Дегабра переложив і для гр. кат. обряду приладив А. Торонский. Головні річи з історії бїблїної (коротка іст. бїбл. старого і нового завіту для шкїл народних А. Тороньского), з літургїки і історії церкви, 2) з руского і польского язика: плавне і поправне читанє і оповіданє прочитаного. Вправне і плавне володїне обома язиками, так в мові, як і в письмі. Знанє граматики рускої і полької в обсягу підручників: а) Методична граматика рускої мови для IV. клася шкїл 5. і 6. класових, уложена В. Коцовским і І. Огоновским. Другє поправне виданє, у Львові, 1904; б) Правила „рускої правописи“, Львів, 1904. Накладом ц. к. видавництва книжок шкїльних; в) Związek gramatyka języka polskiego na klasę IV. szkół ludowych, ułożona przez Franciszka Konarskiego. 4) З німецкого язика: плавне і поправне читанє і оповіданє прочитаного уступу, вибраного з читанок для шкїл видїлових. З граматики знанє правильних і неправильних форм в відмінках іменників, прикметників, заїменників і дієслів; розбір речень. Яко підготовленє до тих вимогів, при іспитї вимагає ся знаня німецкої читанки, приписаної для III., IV. і V. клася шкїли видїлової: „German, Deutsches Lehrbuch für Mädchen Bürgerschulen“ і Langraf M. Deutsche Sprachlehre mit Übungsaufgaben. 5) З історії і географії: знанє гльбоа, огляд всіх частий сьвіта і океанів, читанє мал. Знанє географїчних відносин рідного краю. 6) З фізики: позасненє звичайних явищ фізичних в природї; знанє найважїйших приладів фізичних. 7) З природної історії: опис найважїйших звірат, рослин і мінералів рідного краю. 8) З рахунків і геометрії: вправність в чотирох головних ділянках рахункових цілими числами і дробами, рахунок заклученя; вправне численє в памяти. Найважїйші відомости з науки о формах геометричних. Крім того треба виказати вправу в калїграфії, рисунках і роботах ручних, предложити взори читкого і вправного письма, взори рисун-

ків орнаменту геометричного і звори виконаних робіт ручних. Надто пожаданий є добрий голос, музикальний слух і музичне підготовлене, що можна виказати вправним відспіванем якої знаної пісні. Від вступного іспиту до I. класи можуть бути увільнені ті, що скінчили V. класу виділової школи. Іспити поправні відбудуться дня 1., 2. і 3. вересня, а шк. рік зачне ся 4. вересня торжественним богослуженем, на яке мають явити ся безсудивно всі вписані учениці.

Матеріали до національно-політичного і культурного життя Русиків.

Від Редакції. Від кількох літ печатаємо переписку народних дітячів яко важний матеріал до історії нашого національно-політичного і культурного життя, бо в приватній переписці найвірнійше виявляють ся щирі почування людей, а крім того містять ся часто дані, котрі пояснюють сучасні обставини і подають до того дані, які инакше пропали би без сліду. О. Бодревичови завдячуємо передачу до оповіщення переписки публіциста пок. Романа Сембратовича, котра також пояснить не одну мало відому або невідому справу самого сучасного життя.

Листи пок. Романа Сембратовича до товариша його Данила Бодревича.

Вже минуло три роки, як згасла ся людина, що так горячо любила свою вітчизну, віддала для неї своє життя, свій талан, своє щастя. Так Роман Сембратович коротко жив, однак дуже много зділав в національнім відродженю Русинів. Наша історія певно запише его імя золотими буквами у своїх анналах за его незвичайні заслуги. Коли вже признани за его діяльність трохи проговорити у наших часописях, я тепер знова хочу пригадати его славне імя нашим землякам, подаючи збірку его листів, які він до мене писав в різний часі. Був він моїм товаришем від п'ятої класи гімназійної в Перемишлі і від сего часу жили ми у великій дружбі аж до его смерті.

В гімназії скоро підніс ся він понад всіх товаришів своїм загальнім образованием і бистротою ума. Умів він згуртувати коло себе всіх товаришів, у яких запримітив більший хист до діяльності. Оснував в своїм мешканю товариські тайні сходи, на яких розбирали ми всілякі важніші питання наукові і національно-просвітні. Не один з наших товаришів завдячує се, що до смерті буде горячим труженником для своєї безталанної Вітчизни.

В гімназії ще, а особливо по матурі, забрав ся він з цілим жаром молодечої сили, до національного піддвиження Русинів. Будучи сином пароха в Новім селі коло Тішанова мав спромогу підготовляти і вислати до гімназії селянських синів. Ніколи не забуду, з яким пошрествованем оснували ми в Яворові на передмісті читальню „Просвіти“, коли він приїхав до мене несподівано разом з другим товаришем п. Шеховичом. Хоч би як довго чоловік був жив з ним, а часто бував я у него на вакаціях, то ніколи не вазнав нудів, бо все находили ми інтересні народні теми до обговорення. При тім був він переважно веселий, хоч нераз попадав у глибоку задуму. Вже по матурі носив ся він з крипокою постановою записати ся на правничий факультет у Відні, щоб виобразувати ся там в німецькій мові.

Нераз він згадував, що ся мова має послужити ему до великих планів, і дійсно правду кавав, бо нею звернув увагу на наші кривди і співчує цілої західної Європи. Коли я в р. 1896 осенню, переїздив на геологію до Риму через Відень, то поступив я до него, та побув з ним кілька днів, то завважав я, що він цілою своєю душею хотів згуртувати всіх студентів Русинів в товаристві „Січ“, але на жаль не всі розуміли тоді его наміри. Він сейчас таки розпочав свою діяльність дописуючи про національне життя Русинів до многих німецьких часописей, а згодом почав видавати самостійне німецьке письмо „X—Strahlen“, а се як звісно було основою славної нині „Українische Rundschau“. В листах, які пок. Роман Сембратович писав до мене, знайдуть читателі не одну цінну і цікаву річ в тім згляді. На жаль не зберіг я всіх листів пок. Сембратовича, бо не сподівав ся, що так скоро розстане ся з сим світом. А писав він до мене дуже часто у всіляких хвилях свого життя, листи і переписні листки, то всеж таки думаю, що опублікованем і сих листів, принесу честь его імени, а історикам подам матеріал до оцінення життя і заслуг славного нашого публіциста Романа Сембратовича.

о. Данило Бодревич.

Листи подаю в хронологічній порядку, як він писав до мене, не змінюючи, аві не пропу-

скаючи нічого. Добре би було, щоб всі властители его листів, а писав він до многих осіб, відступили їх до архіву просвітному нашому Товариству. Д. Б.

Лист I. писаний до Риму.

Дорогий Товаришу!

Звини, що так довго не відписував, були розличні клопоти та заняття, і так сходило з дня на день...

Передовсім сердечно дякую за фотографію і рівночасно реванжуюсь, присилаючи свою. — Яка там у Вас зима, мабуть снігу зовсім нема. Що до вислава альбому проф. Наконечному або директорови, справа не легка і навіть у наших товаришів — значить ся, що кождий може вислати окремо свої бажання, але спільно не мож нічо підприємати. Тямиш певно, що таку саму пропозицію зроблено і перед вакаціями і ніхто єї не перевів в діло. Гадаю, що директорови найлучше вислати телеграму або лист — і то кождий з нас з окрема. Проф. Наконечному треба буде виписати і вислати письмо, котре ми оба підпишемо, якоті його ученики, що живуть поза границями Галичини.

Зачудувала мене сума звістка про смерть Твого батька, що за причина? о скільки знаю був ще досить здоров чоловік... розуміє ся з судилом треба згодитись — дарма! — Що там коло Тебе чувати? маєш які звістки з Галичини? чи переписуєш ся з ким з наших товаришів, що суть в львівській семінарії? Тут тепер житє плыве досить одностайно. Наразі на тім кінчу.

Цілую Тя сердечно
Твій приятель
Гоман Сембратович.

Р. S. Січовики засилають свій поклін.
У Відні 11/1 1897.

(Дальше буде).

Телеграми

з дня 14. серпня.

Відень. Міністер судівництва іменував повіт. судию і начальника повіт. суду в Журавні. Стан. Кірхнера, повіт. судією в Ріманові.

Полоцк. Холера ширить ся тут з незвичайною силою. В останніх днях занедужало на холеру 56 осіб, а померло 17. В повіті занедужало 120, померло 29.

Штокгольм. В Швеції страйкує від 10 днів 285.000 робітників, з того 42.000 в Штокгольмі.

Мадрит. Всім воєнним кораблям поручено відплисти до Мелілі.

РУСИНИ! Жадайте у всіх трафіках, торговлях і крамницях лише туток і паперців з першої галицко-рускої фабрики Евгена Білінського в Збаражжя.

З доходу сеї фабрики іде 35% на будову церкви в Сеняві, 10% на школи і бурси тов. педагогічного, а 5% на сироти і вдови по сьвященниках.

Держім ся покляку:
Свій до свого!

Образи Шевченка, Хмельницького, Ковалевського, Хмельницького, Коляревського, Лисенка від 6—200 К. Фігурки з гіпсу а 80 с і 1-20 К. Краватки, гердави, сорочки, фартушки, шапки сокільські і козацькі, альбоми, перфуми, спінки, брошки і шпильки з гербом, тутки і паперці різного рода поручають. — Склади „Сокільського Базару“ у Львові і Стрию.

Церковні річи КРАСНІ і ДЕШЕВІ ПРОДАЄ „ДОСТАВА“

основана руским духовенством — в Станиславові при ул. Смольки ч. 1, а у Львові при ул. Рускій ч. 20 (в каменяці „Двістра“).

Там дістає ся різні фелони, чаші, хрести, ліхтарі, сьвічники, таці, патерниці, кивоти, плащениці, образи (церковні і до комнат), дьвіти і всякі другі прибори. Також приймають чаші до позолочення і ризи до направи.

Уділ виносить 10 К (вписове 1 К), — за гроші вложені на щадничу книжку платять 6%.

29 (23—?)

Вже вийшов: ПРАКТИЧНИЙ ПРОВІДНИК

для науки релігії в школі і в церкві.

Уложив о. Евген Гузар.

Друге доповнене видане.

Ціна 4 кор. без почт. перес.

Набувати можна лиш в Книгарні наук. Тов. ім. Шевченка у Львові. Ринок 10.

Товариство взаїмного кредиту

„Дністер“

у Львові, ул. Руска ч. 20.

Телефон ч. 788.

засноване при Товаристві взаїмних обезпечень „Дністер“ в р. 1895 на підставі закона о стоваришенях в р. 1873.

Одвічальність членів обмежена до подвійної висоти уділу.

Цілею Товариства є уділюване кредиту своїм членам рішнякам обезпеченим в „Дністрі“ від більше літ.

Проценти від вкладок 4%, без потручення податку рентового.

Вкладки приймає і виплачує Каса Дирекції Товариства в годинах урядових, від 8. до 2. год. в полудне.

Конто в Щадниці почтової ч. 35.527.

Конто жирове в банку австро-угор.

Вкладки щадничі К 2,848.890—

Уділи членські К 262.994—

Позички уділені К 3,396.002—

Канцелярії Товариства отворені перед полуднем.

Розклад залізничних поїздів важний від 1. мая 1909.

До Львова приходять з	рано	перед пол.	по пол.	вечер	в ночі
Кракова	5:50	8:55	1:30	5:45	9:50
Кракова	7:25	9:50	—	8:40	2:30
Тарнога	—	—	1:10	—	—
Підволочиск	7:20	12:00	2:15	5:40	10:30
Черновець	8:05	—	2:05	5:58	9:30
Черновець	—	—	—	6:40	12:20
Станиславова	5:45	—	—	—	—
Коломиї.	—	10:20	—	—	—
Стрия	7:29	11:45	4:25	—	11:00
Пустомит	7:29	11:45	4:25	10:15*	11:00
Самбора	8:00	9:57	2:00	—	9:00
Любіня	8:00	9:57	2:00	9:00	11:45*
Рава рускої	7:10	12:40	4:50	—	—
Янова	8:05	1:15	5:00	9:25	10:10†
Брухович	7:10	10:05A	1:48B	4:50	8:20
Брухович	8:15	12:40	3:27B	5:30†	9:35B
Зимної води	5:50	7:25	1:10	5:45	9:50
На Підзамче:					
З Підволочиск	7:01	11:40	2:00	5:15	10:12
„Бродів“	7:01	—	2:00	5:15	10:12
„Курович“	—	—	11:19	—	9:39
„Винник“	8:07	—	11:19	3:26	9:39
Зі Львова відходять до	рано	перед пол.	по полуд.	вечер	в ночі
Кракова	3:50	8:25	2:45	7:00	11:15
Кракова	—	8:40	6:12	7:35	12:45
Грашева	—	—	3:30	—	—
Підволочиск	6:20	10:40	2:16	8:00	11:10
Черновець	6:10	9:35	—	—	10:38
Черновець	—	9:10	2:23	—	2:50
Станиславова	—	—	2:50	—	—
Коломиї	—	—	—	6:00	—
Стрия	7:30	—	1:45	6:55	11:25
Пустомит	7:30	10:35*	1:45	6:55	11:25
Самбора	8:00	9:05	—	3:40	10:45
Любіня	8:00	9:05	2:15*	3:40	10:45
Рава рускої	6:14	11:05	—	—	11:35B
Янова	8:20	10:10	1:37†	3:40	6:30
Брухович	7:21	11:05	2:30B	5:50†	8:34B
Брухович	6:14	9:00A	12:41B	3:45	7:10
Зимної води	3:50	8:40	3:30	7:35	11:15
З Підзамча:					
До Підволочиск	6:35	11:00	2:31	8:29	11:32
„Бродів“	6:35	11:00	2:31	8:29	—
„Курович“	—	7:13	—	2:52	—
„Винник“	5:44	7:13	1:30	2:52	—

ЗАМІТКА: Поспішні поїзди печатані товстим друком. — *) Лише в неділі і сьвята від 10/5 до 11/5. А) Лише в неділі і сьвята від 1/5 до 31/5. — Б) Лише в неділі і сьвята від 1/6 до 30/6. — В) В неділі і сьвята а від 1/6 до 30/6 щодень. — Г) Щоденно від 1/7 до 31/8. — З) Лише в неділі.